

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ МЕТОДИК, РОЗРОБЛЕНИХ ПРОВІДНИМИ МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Розглянуто методики оцінки конкурентних переваг залучення прямих іноземних інвестицій, що розроблені провідними національними агенціями та міжнародними організаціями; визначено позицію України у міжнародних рейтингах інвестиційної привабливості та інституціонального середовища залучення прямих іноземних інвестицій; досліджено динаміку зміни показників України у міжнародних рейтингах за останні роки в порівнянні з іншими країнами світу; окреслено необхідність вдосконалення інституціонального середовища залучення прямих іноземних інвестицій на основі результатів проведеного аналізу

Постановка проблеми. У сучасному світі для здійснення інвестиційної діяльності все більшого значення набувають загальносвітові рейтинги та оцінки. На сьогодні у світі налічується більше 100 рейтингових агентств, які щороку публікують понад тисячу рейтингів. Рейтинги національних та міжнародних агентств є ефективним інструментом аналізу показників інвестиційної привабливості країн і тому мають великий вплив на прийняття рішень щодо інвестування та, тим самим, на розподілення глобального потоку ПІІ. Таким чином, місце України у даних рейтингах є одним з визначальних факторів підвищення інвестиційної привабливості країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблем інвестиційної привабливості економіки України та питань підвищення інвестиційної конкурентоспроможності нашої країни було присвячено низку праць як вітчизняних, так і іноземних авторів, таких як А.П. Гайдуцький [1], О. Николайчук, Я.М [2], Бондаренко [3], О.Д. Онопріско [4], А.О. Єпіфанов, Н.А. Дехтяр, Т.М. Мельник [5], Б. Дем'яненко [6], Г. Лавриненко [7] та інші, у роботах яких зосереджено увагу в основному на вивченні результатів міжнародних рейтингів та їх інтерпретації по відношенню до України. Тим не менш вивчення методик та критеріїв оцінювання, на нашу думку, було недостатньо глибоким.

Метою статті є дослідження методик оцінки конкурентних переваг залучення прямих іноземних інвестицій, розроблених провідними національними агенціями та міжнародними організаціями, аналіз позицій та динаміки зміни показників України у міжнародних рейтингах інвестиційної привабливості та обґрунтування необхідності вдосконалення інституціонального середовища залучення прямих іноземних інвестицій за результатами проведеного аналізу.

Викладення основного матеріалу. Сьогодні, в умовах високого рівня глобалізації та інтеграції національних економік, світові зіставлення країн за економічними показниками є чи не найбільш визнаними та розповсюдженими інструментами оцінки ефективності державного управління та рівня соціального розвитку, а також визначення інвестиційної привабливості країн. Таким чином, вони є одними із важливих факторів залучення економічних ресурсів до країн.

Для оцінки конкурентних переваг залучення ПІІ використовуються різноманітні методики, розроблені провідними національними агенціями та міжнародними організаціями. Одним із найвпливовіших міжнародних рейтингів є оцінювання інвестиційної привабливості країн, розроблене Конференцією ООН з торгівлі та розвитку (UNCTAD) [8], яке складається з рейтингів країн за показниками індексу фактичного залучення прямих іноземних інвестицій (Inward FDI Performance Index), індексу потенціалу залучення прямих іноземних інвестицій (Inward FDI Potential Index), а також індексу прямих інвестицій закордон (Outward FDI Performance Index). Дані показники, їх сутність, принципи розрахунку, а також рейтинги нашої країни серед інших країн світу були нами детально досліджені у попередніх наукових роботах. Але ж наряду з Конференцією ООН з торгівлі і розвитку (UNCTAD) оцінкою інвестиційного клімату національних економік займається низка відомих аналітичних компаній,

міжнародних інститутів та організацій, які складають власні рейтинги інвестиційного клімату за допомогою багатокритеріального методу аналізу:

1) інвестиційна привабливість країн світу – European attractiveness survey (компанія Ernst & Young) [9];

2) інвестиційний ризик та надійність країн (журнал Euromoney) [10];

3) індекс умов ведення бізнесу – Doing Business (Всесвітній Банк) [11];

4) індекс економічної свободи – Index of Economic Freedom (газета Wall Street Journal у співпраці з організацією The Heritage Foundation) [12];

5) індекс сприйняття корупції – Corruption Perceptions Index (неурядова організація Transparency International) [13];

6) індекс глобальної конкурентоспроможності – Global Competitiveness Index (Всесвітній економічний форум) [14].

Дослідження інвестиційної привабливості європейських країн, яке проводиться компанією Ernst & Young, ґрунтується на двофактній методології, що відображає наступні аспекти:

1. Рівень привабливості країн "розширеної" Європи та її конкурентів з точки зору іноземних інвесторів. У поняття "привабливості" входить поєднання іміджу країни, довіри інвесторів і сприйняття даної країни чи регіону з точки зору можливостей та конкурентних переваг для ПІІ. Останнє опитування було проведено дослідницькою організацією Institute CSA у січні – лютому 2011 року у формі телефонних інтерв'ю з 812 керівниками міжнародних компаній.

2. Реальний показник привабливості країн "розширеної" Європи для іноземних інвесторів, тобто оцінка реальних обсягів ПІІ в Європі, яка ґрунтується на даних, отриманих за допомогою European Investment Monitor (EIM). Ця унікальна база даних дозволяє відстежувати інвестиційні проекти, які сприяли створенню нових підприємств і нових робочих місць. Цей моніторинг не включає портфельні інвестиції та операції злиття і поглинання, а тому відображає лише реальні інвестиції у виробництво чи надання послуг з боку іноземних компаній у країнах Європи [9].

У 2010 році кількість проектів, фінансованих за рахунок ПІІ, збільшилася на 22 % – до 925 проектів (створивши 65 372 нових робочих місця) у 22 країнах Центральної та Східної Європи (включаючи Росію та Туреччину), що стало свідченням відновлення інвестиційної активності у регіоні, який був уражений глобальною фінансовою кризою 2008–2009 років.

Серед ПІІ в Центральній та Східній Європі домінують промислові інвестиційні проекти. На автомобільну, машинобудівну та логістичну галузі разом у 2010 році припадало 26 % проектів у Центральній та Східній Європі. При цьому лише на сектори професійних послуг та програмного забезпечення в даному регіоні у тому ж році припало 12 % усіх проектів ПІІ.

Так само, як і світовий ринок ПІІ, Центральна та Східна Європа стають усе більш поліцентрічними. Регіон має явних лідерів і претендентів на інвестиції.

Серед лідерів знаходяться Росія, Польща, Румунія, Угорщина і Чеська Республіка, що домінують в рейтингу країн Центральної та Східної Європи. Окрім Росії, перераховані країни намагалися залучити інвесторів протягом останніх десяти років шляхом реструктуризації інституціонального середовища, поліпшення якості провідних інститутів, діяльність яких суттєво впливає на покращення активізацію процесу залучення ПІІ. Зокрема велика увага була приділена

запровадженню політики відкритості та підвищення довіри через членство в Європейському Союзі, а також агресивній стратегії просування ПІІ [15].

Україна відіграє роль претендента у Центральній та Східній Європі. Із 2006 по 2010 роки Україна займала 10-е місце як за кількістю інвестиційних проектів, так і за кількістю

створених робочих місць (табл. 1). У 2010 році наша країна не покращила своє становище у контексті залучення ПІІ: країна залучила 31 проект ПІІ і створила 1150 робочих місць. Фактично, загальна вартість надходжень ПІІ в 2010 році скоротилася на 9 % до 4,15 млрд. дол. США.

Таблиця 1. Прямі іноземні інвестиції у Центральну та Східну Європу, 2006-2010 роки [16]

Рейтинг	Країна	Проекти ПІІ (2006-2010)	Частка	Кількість створених робочих місць
1.	Російська Федерація	740	16%	55768
2.	Польща	719	16%	85003
3.	Румунія	572	12%	49409
4.	Угорщина	495	11%	49873
5.	Чеська Республіка	416	9%	47055
6.	Болгарія	247	5%	18167
7.	Словаччина	243	5%	37179
8.	Туреччина	231	5%	20532
9.	Сербія	200	4%	25636
10.	Україна	178	4%	7487
	Інші	580	13%	25504
	Усього	4621	100%	421631

Невизначеність України стосовно свого інвестиційного клімату обмежує ентузіазм інвесторів і підриває інвестиційний потенціал країни. Поєднання інфляції зі скороченням ВВП більш ніж на 15 % в 2009 році викликало занепокоєння інвесторів з приводу ділових можливостей в Україні. Ліквідність, хоч і покращується, втім також викликає занепокоєння інвесторів, оскільки банки почали тільки умовно відновлювати корпоративне кредитування, обмежуючи таким чином можливості інвесторів та їх місцевих партнерів започатковувати бізнес. Щодо бізнес-клімату – корупція, затримки на митниці та затримки в поверненні ПДВ набули ще більш загрозливих масштабів [17].

Ernst & Young відіграє важливу роль у розвитку ділової спільноти в Україні, взаємодіючи з Європейською Бізнес Асоціацією, Американською Торгівельною Палатою, Українським союзом промисловців та підприємців, Реформаторським клубом, Американсько-українською бізнес радою, а також із органами державного управління щодо вдосконалення законодавства, яке впливає на ведення бізнесу.

Не менш відомою методикою комплексної оцінки інвестиційної привабливості країн світу є рейтинг журналу Euromoney, на основі якого щоквартально проводиться оцінка інвестиційних ризиків і надійності країн.

Інтегральний показник країнового ризику Euromoney визначається за 100-бальною шкалою, згідно з якою показник 100 означає відсутність ризику, а показник 0 – абсолютну схильність до будь-якого ризику, на основі оцінки шести категорій [10]:

- 1) політичний ризик (вимірюється у відсотках, питома вага показника – 30 %);
- 2) ефективність економіки (вимірюється у відсотках, питома вага показника – 30 %);
- 3) оцінка інфраструктури (вимірюється у відсотках, питома вага показника – 10 %);
- 4) показники заборгованості (вимірюється за 10-бальною шкалою, питома вага показника – 10 %);
- 5) рейтинг кредитоспроможності (вимірюється за 10-бальною шкалою, питома вага показника – 10 %);
- 6) доступ до банківського фінансування / ринків капіталу (вимірюється за 10-бальною шкалою, питома вага показника – 10 %).

Показники за першими трьома категоріями визначаються на основі опитування експертів, у той час як показники за іншими трьома категоріями визначаються за допомогою розрахунково-аналітичного методу.

Слід зазначити, що методичні підходи для складання даного рейтингу, а також склад показників оцінки постійно переглядаються авторами залежно від зміни кон'юнктури світового ринку.

Станом на червень 2011 року Україна посідає у цьому рейтингу 85 місце серед 186 країн з інтегральним показником країнового ризику 44,08 бала, що на 3 позиції вище у порівнянні з рейтингом на березень 2011 р. (89 місце серед 186 країн світу з показником 43,97).

За місцем у рейтингу Україна поступається Росії (58 місце), а також Сербії (84 місце), Гані (83 місце) та Вірменії (82 місце), натомість випереджаючи Білорусь (97 місце) та Молдову (114 місце).

Бали, отримані Україною у червні 2011 року за шістьма категоріями, що враховуються при визначенні інтегрального показника країнового ризику, були розподілені наступним чином: політичний ризик – 42,15 (42,48 на березень 2011 року), ефективність економіки – 47,58 (46,62), оцінка інфраструктури – 53,86 (54,73), показники заборгованості – 6,58 (без змін), рейтинг кредитоспроможності – 1,46 (без змін), доступ до банківського фінансування / ринків капіталу – 3,75 (без змін) [18].

Країнами з найменшим рівнем ризику за рейтингом журналу Euromoney були визнані Норвегія, Люксембург, Швейцарія, Данія, Швеція, Сінгапур та Фінляндія.

На інвестиційну привабливість будь-якої країни значно впливає не лише загальний стан її економіки, а й умови ведення бізнесу, зокрема ступінь втручання держави та рівень корупції. У вирішенні питання вкладення коштів іноземними інвесторами в Україну саме ці фактори є визначальними.

Так, бізнес-командою Групи Світового банку, що складається із 37 фахівців, здійснюється рейтингова оцінка Doing Business – легкість ведення бізнесу в Україні. До цієї роботи також долучаються експерти від України – 70 представників юридичних компаній. Розрахунок рейтингу здійснюється станом на 1 червня поточного року за десятьма наступними категоріями [11]:

- 1) реєстрація підприємств – враховує кількість процедур, кількість днів, вартість у % доходу на душу населення та мінімальний сплачений капітал у % валового доходу на душу населення;
- 2) отримання дозволів на будівництво – враховує кількість процедур, кількість днів, вартість у % від величини середньодушового доходу;
- 3) підключення до системи енергопостачання – враховує кількість процедур, кількість днів, вартість у % від величини доходу на душу населення;
- 4) реєстрація власності – враховує кількість процедур, кількість днів, вартість у % від вартості власності;
- 5) кредитування – враховує індекс юридичних прав, індекс кредитної інформації, кількість осіб на обліку у державному реєстрі у % дорослого населення, кількість осіб на обліку у приватних бюро у % дорослого населення;
- 6) захист прав інвесторів – враховує індекс відкритості, індекс відповідальності директора, індекс можливості подачі позову акціонерами, індекс захисту інтересів інвесторів;
- 7) сплата податків – враховує кількість виплат, кількість годин, податок на прибуток у % від прибутку, податок та виплати на заробітну платню у % від прибутку, інші податки у % від прибутку, загальна податкова ставка у % від прибутку;
- 8) міжнародна торгівля – враховує кількість документів для експорту, кількість днів на експорт, вартість експорту за контейнер у доларах США, кількість документів на імпорт, кількість днів на імпорт, вартість імпорту за контейнер у доларах США;

9) забезпечення виконання контрактів – враховує кількість днів, судові витрати у % від вартості позову, кількість процедур;

10) вирішення неплатоспроможності – враховує кількість років, вартість у % від величини середньодушового доходу, коефіцієнт стягнення у центрах на долар.

У 2011 році за підсумками рейтингу Doing Business серед 183 країн світу Україна посіла 149 місце, а в 2012 році – 152 місце, причиною чого стало зниження рейтингів України по категоріях “реєстрація власності”, “кредитування”, “захист інвесторів” та “міжнародна торгівля”. Натомість, у порівнянні з 2011 роком Україні вдалося зайняти більш високі позиції за показниками “реєстрація підприємств”, “отримання дозволів на будівництво” та “вирішення неплатоспроможності”. Рейтинг України за “підключенням до системи енергопостачання”, “сплатою податків” та “забезпеченням виконання контрактів” залишився без змін (табл. 2).

Таблиця 2. Порівняльна характеристика показників України згідно звітів Doing Business 2011-2012

Рейтинги за категоріями	DB 2012 Рейтинг	DB 2011 Рейтинг	Зміна рейтингу
Реєстрація підприємств	112	118	+6
Отримання дозволів на будівництво	180	182	+2
Підключення до системи енергопостачання	169	169	Без змін
Реєстрація власності	166	165	-1
Кредитування	24	21	-3
Захист прав інвесторів	111	108	-3
Сплата податків	181	181	Без змін
Міжнародна торгівля	140	136	-4
Забезпечення виконання контрактів	44	44	Без змін
Вирішення неплатоспроможності	156	158	+2

Таблиця 3. Рейтинги України за показниками індексу економічної свободи у 2011 році [12].

Показники індексу економічної свободи	Місце у рейтингу у 2011 році	Показник у 2011 році (бали)	Динаміка зміни показника у порівнянні з 2010 роком (бали)
Інтегральний показник економічної свободи	163	45,8	-0,6
Свобода ведення бізнесу	147	47,1	+8,4
Свобода торгівлі	46	85,2	+2,6
Податкова свобода	97	77,3	-0,6
Державні витрати	155	32,9	-8,2
Монетарна свобода	163	63,2	+2,0
Свобода інвестування	152	20	Без змін
Фінансова свобода	133	30	Без змін
Права власності	99	30	Без змін
Свобода від корупції	148	22	-3,0
Свобода праці	132	50	-7,7

Таким чином, у цьогорічному рейтингу Україна покращила свою позицію у трьох показниках, погіршила – в чотирьох, і ще три показники залишилися без змін. Позитивні зрушення відбулися у сфері ведення бізнесу, торгівлі та монетарній політиці. Україна погіршила свої позиції у сфері державних видатків, свободи робочої сили, свободи від корупції і фіскальної свободи.

За інтегральним показником економічної свободи Україна займає останнє місце серед 43 країн європейського регіону. Крім того, її загальний бал нижчий за середньосвітовий показник.

Глобальний економічний спад знівелював досягнення років економічного зростання. Значні структурні реформи попередніх років включили в себе конкурентний рівень оподаткування і членство у Світовій організації торгівлі після 14-тирічного періоду підготовки до вступу. З середини 2010 року завдяки, у тому числі, зростанню експорту, підготовленому попередніми реформами, Україна поступово повернулася на шлях економічного зростання.

Незважаючи на це, структурні обмеження та політична нестабільність продовжують стримувати розвиток приватного сектору. Втручання держави та існування загрози експропріації знижують динаміку економічної активності. Недостатньо розвинутий фінансовий сектор України не в змозі забезпечити необхідні кредитні ресурси для розвитку приватного сектору, у той час як регуляторне середовище залишається непрозорим і обтяжливим. Нещодавній

На нашу думку, при аналізі інвестиційної привабливості країн також заслуговує на увагу індекс економічних свобод (The Index of Economic Freedom), що публікується американською організацією Heritage Foundation з 1995 року та покликаний відобразити найбільш значущі для економічного зросту інституційні характеристики різних країн. Частота публікації індексів – 1 раз на рік. Індекс економічних свобод акцентує увагу, передусім, на негативних наслідках державного втручання в економіку та необхідності ефективного захисту прав власності.

Індекс економічної свободи складається із 10-ти наступних показників [19]:

- 1) свобода бізнесу;
- 2) свобода торгівлі;
- 3) податкова свобода;
- 4) державні витрати;
- 5) грошова свобода;
- 6) свобода інвестицій;
- 7) фінансова свобода;
- 8) захист прав власності;
- 9) свобода від корупції;
- 10) свобода трудових стосунків.

Інтегральний показник економічної свободи в Україні становить 45,8 бала, що ставить українську економіку на 164-е місце серед 183 країн за загальним індексом економічної свободи у 2011 році. Бал України на 0,6 пункти нижчий, ніж попереднього року, у першу чергу, через погіршення показників у категоріях “Державні витрати” та “Свобода від корупції” (табл. 3).

великий фіскальний дефіцит обмежив державні фінанси, змушуючи Україну постати перед викликом поновлення адекватного рівня державних витрат [20].

Загалом, автори звіту “Індекс економічної свободи – 2011” доходять висновку, що основними причинами зниження рейтингу України є неефективність державних видатків і, особливо, корупція.

Саме тому вважаємо за доцільне розглянути рейтинг сприйняття корупції різних країн (Corruption Perceptions Index, CPI), який складається організацією Transparency International з 1995 року. Країни у рейтингу впорядковані за показником рівня корупції, що базується на 17 незалежних опитуваннях, у яких беруть участь міжнародні фінансові та правозахисні експерти, в тому числі з Азіатського та Африканського банків розвитку, Світового банку та міжнародної організації Freedom House. Індекс являє собою оцінку від 0 (найвищий рівень корупції) до 10 (відсутність корупції) балів [21].

В рейтингу корумпованості, складеному Transparency International у 2011 році, Україна опустилася з 134 (2,4 бала) у 2010 році на 152 місце серед 183 країн [13].

Україна набрала 2,3 бали з 10 можливих, посівши місце між Азербайджаном, Росією, Білорусією, Нігерією, Угандою та Центрально-Африканській республікою, Республікою Конго, Кот д'Івуаром, Кенією, Гвінеєю-Бісау. 152 місце з Україною поділяє Таджикистан, який також має 2,3 бали.

У регіоні Східної Європи та Центральної Азії, до якого належить і Україна, найкращий показник має Туреччина (4,2), а найгірший – Туркменістан і Узбекистан (по 1,6).

Transparency International неодноразово висловлювала стурбованість ситуацією, що склалась з корупцією в Україні. Зокрема, якщо в 2006 році Україна, маючи оцінку в 2,8 бала, займала 99-104 місце серед 163 країн світу, в яких здійснювалося дослідження, то в 2009 році з результатом в 2,2 бали Україна вже опинилася на 146 -153 місці серед 180 країн. У 2010 році оцінку 2,4 бала, крім України, отримали 9 країн, а це означає, що Україна ділила з ними 134-143 місця.

На нашу думку, огляд міжнародних рейтингів з оцінки інвестиційного клімату країн світу та показників їх іміджу на міжнародній арені був би неповним без урахування позиції у рейтингу за індексом глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index).

Даний індекс розраховується за методикою Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), заснованою на комбінації загальнодоступних статистичних даних і результатів глобального опитування керівників компаній – великого щорічного дослідження, яке проводиться ВЕФ разом з мережею партнерських організацій – провідних дослідницьких інститутів і організацій у країнах, аналізованих у звіті. Дослідження проводиться з 2004 року і на цей час представляє найбільш повний комплекс показників конкурентоспроможності різних країн світу [14].

Індекс глобальної конкурентоспроможності складається зі 113 змінних, які детально характеризують конкурентоспроможність країн світу, що знаходяться на різних рівнях економічного розвитку. Сукупність цих змінних на дві третини складається з результатів глобального опитування керівників компаній (щоб охопити широке коло факторів, які впливають на бізнес-клімат у досліджуваних країнах), а на одну третину із загальнодоступних джерел (статистичні дані і результати досліджень, які здійснюються на регулярній основі міжнародними організаціями). Всі змінні об'єднані у 12 контрольних показників, що визначають національну конкурентоспроможність:

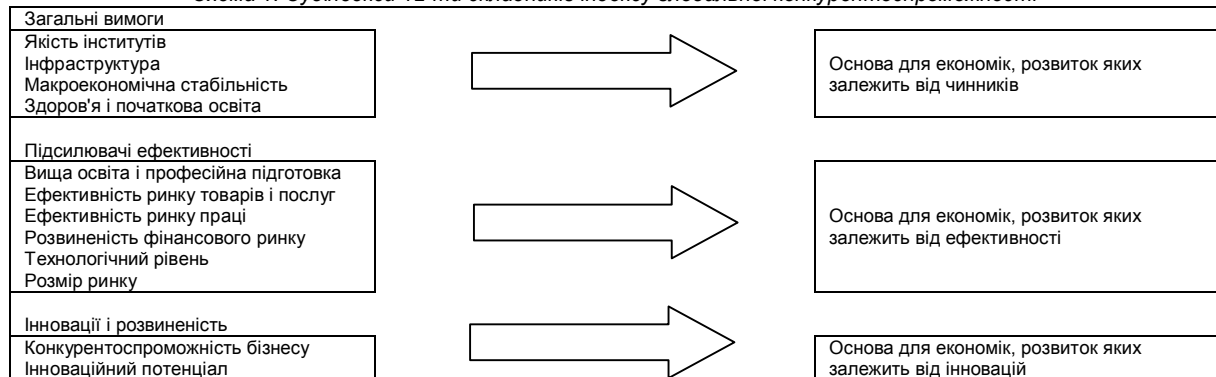
1) якість інститутів;

- 2) інфраструктура;
- 3) макроекономічна стабільність;
- 4) здоров'я і початкова освіта;
- 5) вища освіта і професійна підготовка;
- 6) ефективність ринку товарів і послуг;
- 7) ефективність ринку праці;
- 8) розвиненість фінансового ринку;
- 9) технологічний рівень;
- 10) розмір ринку;
- 11) конкурентоспроможність компаній;
- 12) інноваційний потенціал.

Хоча певною мірою всі 12 складників важливі для всіх країн, значення кожного з них залежить від стадії розвитку країни. Щоб приймати це до уваги, складники об'єднані в три субіндекси, кожен з яких має вирішальну вагу на певній стадії розвитку [22]. Субіндекс "загальні вимоги" складається з тих складників, які найбільш важливі для країн, зростання економіки яких залежить від факторів. Субіндекс "підсилювачі ефективності" включає елементи, найбільш важливі для країн, де на зростання впливає ефективність. До субіндексу "інновації і розвиненість" увійшли ті складники, які важливі для країн на стадії залежності від інновацій (схема 1).

У 2011 році Україна піднялась з 89-го на 82-е місце серед 142 країн у щорічному рейтингу конкурентоспроможності, розмістившись між Тринідадом і Тобаго та Намібією (табл. 4). Як і минулого року, перша в рейтингу – Швейцарія, наступні місця займають Сінгапур, Швеція, Нідерланди, Данія, Японія і Великобританія. Для порівняння, з країн колишнього СРСР Естонія розмістилася на 33-му місці, Азербайджан – на 55-му, Латвія – на 64-му, Росія – на 66-му, Казахстан – на 72-му, Грузія – на 88-му, Молдова – на 93-му. Основними перешкодами для України на шляху підвищення конкурентоспроможності експерти визначають податкове законодавство та корупцію [14].

Схема 1. Субіндекси 12-ти складників індексу глобальної конкурентоспроможності

Таблиця 4. Субіндекси 12-ти складників індексу глобальної конкурентоспроможності України, 2011 рік [14, 22]

	Місце	Бали
Загальні вимоги	98	4,2
Якість інститутів	131	3,0
Інфраструктура	71	3,9
Макроекономічна стабільність	112	4,2
Здоров'я і початкова освіта	74	5,6
Підсилювачі ефективності	74	4,0
Вища освіта і професійна підготовка	51	4,6
Ефективність ринку товарів і послуг	129	3,6
Ефективність ринку праці	61	4,4
Розвиненість фінансового ринку	116	3,4
Технологічний рівень	82	3,5
Розмір ринку	38	4,5
Інновації і розвиненість	93	3,3
Конкурентоспроможність бізнесу	103	3,5
Інноваційний потенціал	74	3,1

Кожен з рейтингів має достатньо самостійне значення для оцінки привабливості тих чи інших країн та фінансових інструментів, звідки вони походять.

Однак за рахунок того, що кожен з них концентрується на одних аспектах (показниках), тоді як другий – на інших, це вимагає від інвесторів синтезу показників усіх доступних рейтингів для прийняття зваженого інвестиційного рішення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Окрім розглянутих нами рейтингів щодо оцінки економічної стабільності та привабливості для залучення прямих іноземних інвестицій можна проаналізувати також інші міжнародні індекси та рейтинги, зокрема індекс ділового ризику (Business Environment Risk Index – BERI), індекс обмеження прямих іноземних інвестицій (OECD FDI Restrictiveness Index), рейтинг наймиролюбніших країн за версією Стокгольмського інституту досліджень проблем світу (SIPRI), кредитні рейтинги агентств Fitch, Standart & Poor's, Moody's Investors Service, індекс середовища для економічного зростання GS GES (Goldman-Sachs Growth Environment Score) та ін. Проте, більшість з перерахованих рейтингів протягом останнього року фіксують зниження рейтингових позицій України,

спричинене недоліками існуючого інституціонального середовища залучення прямих іноземних інвестицій, вдосконалення якого потребує значних зусиль з боку державних органів влади України та суспільства.

Результати проведеного дослідження будуть використані нами для подальшої розробки комплексних програм підвищення інвестиційної привабливості України за рахунок поліпшення інституціонального середовища залучення прямих іноземних інвестицій.

Список використаної літератури:

1. *Гайдучий А.П.* Оцінка інвестиційної привабливості економіки // *Економіка і прогнозування*. – 2004. – № 4. – С. 3-7, 2. *Николайчук О.* Інвестиційна привабливість України крізь призму міжнародних рейтингів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>. 3. *Бондаренко Я.М.* Інвестиційна привабливість України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://s-journal.cdu.edu.ua>. 4. *Онопrienko О.Д.* Міжнародний рейтинг України як критерій її інвестиційної привабливості [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/PSPE/2011_3/Onoprienko_311.htm 5. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання: Монографія / А.О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник та ін. / За ред. д.е.н. А.О. Єпіфанова. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – с. 56-68. 6. *Дем'яненко Б.* Україна і світ у 2010 році: компаративний аналіз методами міжнародного ранжування / Сучасна українська політика. – 2011. – № 22. – С. 43-50. 7. *Лавриненко Г.* Формування міжнародного іміджу України в західному світі (на прикладі Польщі) / Політологія. – 2011. – № 4 (111). – С. 149-154. 8. Офіційний сайт United Nations Conference on Trade and Development – Режим доступу: <http://www.unctad.org/> 9. Ernst & Young, European attractiveness survey 2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ey.com/GL/en/Issues/Business-environment/2011-Europeanattractiveness-survey> 10. Euromoney, Country Risk Methodology // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euromoney.com/Article/2773899/Euromoney-Country-Risk-Methodology.html> 11. The World Bank, Doing Business 2012. Doing Business in a More Transparent World // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business-2012> 12. Heritage Foundation & Wall Street Journal, The Index of Economic Freedom // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.heritage.org/index/Ranking> 13. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cpi.transparency.org/cpi2011/results/> 14. The World Economic Forum, The Global Competitiveness Report 2011-2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2011-12.pdf 15. Ukraine FDI report 2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goaleurope.com/wp-content/uploads/2011/07/Ukraine-FDI-Report-2011-Eng.pdf> 16. Ernst & Young's 2011 European attractiveness survey // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eyem.com/pdf/11EDA220_europe_attractiveness_2011_web_resolution.pdf 17. Reforms in Ukraine: Assessing Current and Potential Progress, Ukrainian Economy, Dragon Capital, 6 April, 2011 18. Euromoney, Country Risk Results, June 2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euromoneycountryrisk.com/Documents/fac29cf8-35d6-4520-8479-eb1677cdc5cb/whitepaper/ECR%20Results%20Table%20June%202011.pdf> 19. Heritage Foundation & Wall Street Journal, Methodology for the 10 Economic freedoms // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.heritage.org/index/pdf/2009/index2009_methodology.pdf 20. Miller T., Holmes K.R., Kim A.B., Riley, B., Roberts, J. M., Walsh, C. Heritage Foundation (Washington, D.C.), & Wall Street Journal. (2011). *2011 Index of Economic Freedom*. Washington, DC: Heritage Foundation. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mamayinstitute.org/wp-content/uploads/2011/07/Index-of-Economic-Freedom-Ukraine.pdf> 21. Transparency International, Corruption Perceptions Index 2011 Long Methodological Brief // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cpi.transparency.org/cpi2011/in_detail/ 22. *К. Сала-і-Мартін*, Дж. Бланке, М. Дрзенік Хану, Т. Гейгер, І. Міа, Ф. Пауа Глобальний індекс конкурентоспроможності. Визначення продуктивного потенціалу країн // Всесвітній економічний форум // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.feg.org.ua/docs/2.pdf>

СИМОНОВА Маргарита Вадимівна – викладач Економіко-правничий коледж Запорізького національного університету.

Наукові інтереси:
– іноземне інвестування;
– міжнародна економіка.